

การปรับตัวคณะแตรวงขวัญนาภในสังคมไทยปัจจุบัน

An Adjusting of Kwan Napha Brass Band in Today's Thai Society

รับบทความ	11/08/2023
แก้ไขบทความ	04/09/2023
ยอมรับบทความ	08/01/2024

วรชิน มั่งคั่ง¹ ศราวุธ วิวรรณ¹

เทอดพงศ์ วรรณวงศ์²

Worachin Mungkung, Sarawut Wiwan

Therdpong Wan-nawong

บทคัดย่อ

แตรวงขวัญนาภเป็นดนตรีชาวบ้านที่มีการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีจากคนรุ่นสู่รุ่น และบุคคลกลุ่มหนึ่งไปสู่บุคคลอีกกลุ่มหนึ่ง ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมุขปาฐะ ครูพักลักจำและประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นมรดกวัฒนธรรมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่สร้างความบันเทิงและบรรยากาศในงานให้สนุกสนาน แต่ด้วยสภาพสังคมและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้แตรวงต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน เช่น การบริหารจัดการคนในวงให้มีมุมมองและทัศนคติ มีความรักและสามัคคีที่ดีต่อกัน ปรับเปลี่ยนวิธีการบรรเลงและบทเพลงต่างๆ ให้มีรูปแบบการแสดงที่เหมาะสมสร้างผลงานเชิงประจักษ์ให้เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม โดยอาศัยสื่อทางโซเชียลเป็นตัวประชาสัมพันธ์ผลงานได้อย่างกว้างขวาง การปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยในประเด็นต่าง ๆ จะช่วยให้คณะแตรวงขวัญนาภสามารถดำรงอยู่และรับใช้งานสังคมชาวบ้านต่อไปได้

คำสำคัญ: การปรับตัว แตรวงขวัญนาภ ดนตรีชาวบ้าน

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Lecturer in the Department of Music Education Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Pathom Rajabhat University

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง

Lecturer in the Department of Music Education Faculty of Humanities and Social Sciences Muban Chom Bueng Rajabhat University

Abstract

Kwan Napha brass band is a folk music band that has been passed down from generation to generation, from one group of people to another group of people, through the oral learning process, through the memories, or through the direct experience in their practice, until it has become a social cultural heritage that related to the way of life of local people that creates lots of entertainment and fun atmosphere at the event. However, because of social conditions and values changing, the band also need to adjust themselves to today's society, such as adjusting people in the band to have similar attitude or point of view to love and be united each other, changing the way of playing and various songs to appropriated form of performance to create empirical works accepted by people in society, by using social media to widely publicize the work. The adjusting to Thai society in various issues would help Kwan Napha brass band to continue their exist and serve to the local society.

Keywords: *Adjusting, Kwan Napha brass band, folk music*

บทนำ

แตรววงเป็นดนตรีชาวบ้านที่คนไทยได้คิดสร้างสรรค์และพัฒนาในรูปแบบแตรววงขึ้นมาได้การจดจำเรียนรู้ เทคนิควิธีการบรรเลงของทหาร และนำมาปรับใช้วิถีชีวิตในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม จากแตรววงทหารมหาดเล็กที่ประจำอยู่วังหน้าและวังหลังในแผนกกองดุริยางค์ทหารเรือและทหารบกในยุคนั้น โดยมีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิตได้ทรงปรับปรุงการบรรเลงบทเพลงตะวันตกและไทยเข้าด้วยกันในการบรรเลงแต่ละชุดการแสดง ให้มีวิธีการบรรเลงประสานเสียงแบบสากล และมีจัดการแสดงคอนเสิร์ตของแตรววง ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสได้ฟังการบรรเลงของแตรววงในสมัยนั้นมากขึ้น จึงนับได้ว่าแตรววงเป็นวัฒนธรรมดนตรีใหม่ที่เข้ามาสู่ประเทศไทย (รณชัย รัตนเศรษฐ, 2557: 125-126) รวมทั้งนักดนตรีทหารที่ประจำในมณฑลจังหวัดต่าง ๆ ได้ไปบรรเลงดนตรีในสังคม ยามว่างก็ไปถ่ายทอดสู่คนในสังคมชาวบ้านก็เริ่มจากการเป็นผู้ฟัง ค่อยเปลี่ยนแปลงตัวเองจนเป็นผู้บรรเลง และการนำแตรววงประกอบการแสดงหนังเงียบและการใช้แห่โฆษณาก่อนการฉายหนังกลางแปลง จึงทำให้แตรววงเริ่มมีบทบาทกับวิถีชาวบ้านและสังคมไทยมากขึ้น (สธน โรจนตระกูล, 2559: 17) แตรววงชาวบ้านจะใช้วิธีการบรรเลงที่เรียกว่า “ครูพักลักจำ” เป็นหลักหรือฝึกเรียนมาพอรู้เป่าเป็นเพลงได้ก็ปฏิบัติทันที ไม่ต้องเสียเวลาเรียนโน้ตหรือการบรรเลงผสมผสาน เครื่องดนตรีขึ้นไหนมีบทบาทในแตรววงอย่างไรก็จำมาปฏิบัติตาม โดยลดขนาดวง

ให้เหมาะสม (สมบัติ เวชกามา, 2554: 131) แต่ตรงมีความคล่องตัวในการบรรเลงไม่ว่าจะเป็นการนั่งบรรเลงหรือการเดินบรรเลง จะสามารถเคลื่อนย้ายวงดนตรีได้ทันที มีทำนองและจังหวะที่เร้าใจให้ความสนุกสนาน บรรเลงเพลงได้หลากหลาย ทั้งเพลงไทยเดิม เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุงหรือเพลงร่วมสมัย ทำให้ตรงเป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้าน จังหวัดนครปฐมเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความโดดเด่นวัฒนธรรมดนตรี ทั้งดนตรีไทยและวงดนตรีสากล มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงสภาวัฒนธรรม และมหาวิทยาลัยในจังหวัดนครปฐมให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมให้กับโรงเรียนและชุมชนต่าง ๆ และการจัดงานประจำปีของจังหวัดก็นำวัฒนธรรมดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมในงานตลอดมา แต่ด้วยสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ค่านิยมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้วัฒนธรรมทางดนตรีต้องมีการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้กับเข้ากับสภาพสังคมเพื่อความอยู่รอดของวงดนตรีต่อไป ตรงวงขวัญภาเป็นตรงที่อยู่ในตำบลมีการนำเสนอผลการแสดงเป็นเอกลักษณ์ของวง ทั้งการนั่งบรรเลงและการใช้ประกอบการในงานมงคลและงานอวมงคล มีการปรับตัวและภาพลักษณ์ของตรงให้เข้ากับยุคสมัย มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การบรรเลงตรงให้กับคนในท้องถิ่นและในโรงเรียนที่อยู่ในชุมชน นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารทีมงานในตรง ทำให้ตลอดระยะเวลา 40 ปี ตรงวงขวัญภาเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงและได้รับความไว้วางใจกับเจ้าภาพในจังหวัดนครปฐม (อนันต์ นาคคง, 2557: 21) ด้วยสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความชื่นชอบ ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนไป มีวงดนตรีประเภทอื่นเริ่มเข้ามาแทนที่ตรงในหลายพื้นที่จังหวัดนครปฐม ด้วยระบบเครื่องเสียงและรูปแบบการแสดงเหมือนวงสตริงเคลื่อนที่ มีนักร้องเป็นผู้นำวง เมื่อมีการขอเพลงจากนางรำส่วนใหญ่ก็จะสามารถบรรเลงเพลงสมัยใหม่ได้ทันที ทำให้ตรงมีงานลดน้อยลงจากเดิม เพราะตรงไม่สามารถบรรเลงได้ทุกเพลง ซึ่งส่งผลกระทบต่ออาชีพตรง เนื่องจากไม่สามารถเป็นอาชีพหลักได้เหมือนอดีต การเล่นตรงจะเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น นักดนตรีบางคนจึงหันไปหัดเล่นดนตรีเครื่องไฟฟ้า โดยให้เหตุผลว่าเหนื่อยน้อยกว่าการเล่นเป่าตรง เพื่อให้ตรงชาวบ้านยังคงดำรงอยู่กับสังคมไทยในปัจจุบันได้ จึงต้องมีการศึกษาประเด็นการปรับตัวตรงควรมีการปรับเปลี่ยนเรื่องใด การบริหารวงต้องทำอย่างไร จะใช้สื่อโซเชียลเพื่อสร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับของเจ้าภาพได้อย่างไร เมื่อได้รับความไว้วางใจจากเจ้าภาพ ตรงก็จะมียานมากขึ้น จะส่งผลให้คนที่เล่นตรงมีรายได้มากขึ้น และเห็นคุณค่าของตรงมากขึ้น ในการศึกษาข้อมูลผู้เขียนใช้หลักทฤษฎีมานุษยวิทยาในการเขียนบทความในครั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลทางด้านดนตรี และเก็บรักษาข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ไว้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษางานด้านตรงชาวบ้านของจังหวัดนครปฐมต่อไป

ประวัติเครื่องขลุ่ย

เครื่องขลุ่ยเป็นเครื่องที่ก่อตั้งขึ้นโดยนายคำขวัญ ขำสอน เกิดเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2499 อยู่บ้านเลขที่ 57 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในปี พ.ศ. 2516 นายคำขวัญ ขำสอน และเพื่อน ๆ ในหมู่บ้านจำนวน 14 คนสนใจเรื่องการเล่นเครื่องขลุ่ยจึงเดินทางไปเที่ยวชมเครื่องขลุ่ยที่ เป็นบ้านของนายบุญชู ยืนยง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน โดยมีนางติ่ม ยืนยง (ลูกสาว) และนายผล ศรีเรือง (ลูกเขย) เป็นผู้บริหารจัดการวงเครื่องขลุ่ยที่ขลุ่ย จึงได้ฝึกและเรียนรู้การเป่าเครื่อง ขลุ่ยกับครูสิน ซึ่งครูสินเป็นคนไม่ใช่คนในพื้นที่ แต่พอมีความรู้และทักษะการเล่นเครื่องขลุ่ย จึงถ่ายทอดให้กับเพื่อน ๆ พอฝึกมาได้ระยะหนึ่ง เพื่อน ๆ หลายคนเป่าไม่ไหว ไม่มีเวลาฝึกซ้อม จึงขอลาออก เหลือสมาชิกที่ยังฝึกหัดเป่า เครื่องขลุ่ยเพียงแค่ 4 คน คือ นายแสวง บุตรดี นายบุญส่ง ศรีสำราญนายเหลือ กองน้ย การเรียนการสอนของครูสิน จะให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องดนตรี การวางนิ้ว การวางปากในการเล่นเครื่องเป่า และให้ผู้เรียนฝึกเป่า โดยให้มีเสียง ก่อน และหัดไล่เสียงทีละ 1 เสียง จนครบ 3 เสียง เป่าเสียงยาว ๆ และให้ทุกคนฟังเสียงว่าเสียงเท่ากันหรือ เปล่า พอผู้เรียนทำได้ครบ 3 เสียง แล้ว ก็จะต่อเสียงเพิ่มขึ้นจนครบ 8 เสียง คือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที โด พอ ผู้เรียนเป่าได้ครบ 8 เสียง นายสินเริ่มต่อเพลงให้กับนายคำขวัญ ขำสอน คือ เพลงคลื่นกระทบฝั่ง จากนั้นก็ต่อ เพลงมหาฤกษ์ เพลงมหาชัย เพลงมาร์ชเสนาะ เพลงมาร์ชเบอร์หนึ่ง และเพลงค้ำคาวกิงกล้วย ตามลำดับ

ในปี พ.ศ. 2517 นายคำขวัญ ขำสอน และเพื่อน ๆ จำนวน 7 คนได้มาฝึกเล่นเครื่องขลุ่ยกับครูสิน ครูสิน และนายแสวง ทำหน้าที่เป่าทรัมเปต นายบุญส่งกับนายเหลือ เป่าทอมโบน นายคำขวัญ เป่าอัลโตแซก โซโฟน นายสง่า ติฉาบ และนายผล ติกลองใหญ่ ในปีเดียวกันนี้เองครูสินมีความจำเป็นต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น จึง ทำให้วงเครื่องขลุ่ยเพียงแค่ 6 คน แต่ก็คงยังรับงานต่อไป แต่ด้วยระยะเวลาการรับงานใช้เวลานานมาก จำนวนเพลงมีไม่เพียงพอต่อการบรรเลงและการเดินแห่ นายคำขวัญ ขำสอน จึงต้องไปขอต่อเพลงจากครูเพลง เครื่องขลุ่ยอื่นในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง เพื่อนำมาบรรเลงในวง แต่ยังไม่เพียงพอต่อการรับงาน จึงทำให้นายคำขวัญ ขำสอน และเพื่อน ๆ ต้องพยายามหัดฝึกซ้อมและทบทวนเพลงให้มากขึ้น เมื่อนายคำขวัญ ขำสอน มี ประสบการณ์การฟังและการเล่นดนตรีมากขึ้น จึงเริ่มหัดแกะโน้ตแกะคำร้องด้วยตนเองจากวิทยุเพลงแรกได้ สำเร็จ คือ เพลงจ๋าม่า ผลงานเพลงของชาย เมืองสิงห์

ปี พ.ศ. 2524 นายคำขวัญ ขำสอน แต่งงานกับนางวันเพ็ญ พันธุ์แจ่ม เป็นคนจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่ง บ้านของนางวันเพ็ญ พันธุ์แจ่ม เล่นเครื่องขลุ่ยที่จังหวัดกาญจนบุรี มีชื่อว่า “เครื่องขลุ่ย ส. โชคแสวง” เล่นมาได้ ระยะหนึ่งต้องยุบวง พ่อตาจึงยกเครื่องดนตรีให้กับนายคำขวัญ ขำสอน ได้แก่ อัลโตแซกโซโฟน ทรัมเปต ทอมโบน และฉาบ จึงทำให้นายคำขวัญ มีเครื่องดนตรีทั้งหมด 6 ตัว

ปี พ.ศ. 2525 นายคำขวัญ ขำสอน ก่อตั้งแตรวงขวัญณภามีความหมายว่า“ฟ้าแห่งความเจริญ” จัดซื้อเครื่องดนตรีเพิ่มคือ กลองใหญ่ 2 ใบ และกลองชุด 1 ชุด และได้ชวนเพื่อนที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน และนักดนตรีจากวงดนตรีร่วมโพธิ์ทองมาร่วมวง จึงทำให้มีสมาชิกมีมากขึ้นและรับงานมาโดยตลอด

ปี พ.ศ. 2526 นายคำขวัญ ขำสอน ก่อตั้งวงสตริงชื่อว่า “ครอสมิก” เพื่อใช้แสดงดนตรีรับงานมงคลต่าง ๆ ได้รับค่าตอบแทนประมาณ 4,000-5,000 บาทต่อ 1 งาน และในปีเดียวกัน ยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรท้องถิ่นสร้างวงดนตรีนักเรียน เช่น วงแตรวง วงดุริยางค์ วงอังกะลุง ที่โรงเรียนวัดหนองโพธิ์จันทองกรัง โดยมียนายสุนทรี เล้าอรุณ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จึงทำให้นายคำขวัญ ขำสอน ได้รับการยอมรับจากคนและโรงเรียนในชุมชนในการสร้างแตรวงเพื่อรับใช้สังคม สร้างอาชีพให้เด็กในชุมชนเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน และมีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ การบรรเลงแตรวงให้กับลูกหลานและญาติ ๆ ที่สนิทได้มีรายได้พิเศษเพิ่มเติม จึงทำให้แตรวงขวัญณภามีผลงานการแสดงเชิงประจักษ์มาโดยตลอด 40 ปี

ภาพที่ 1 นายคำขวัญ ขำสอน (หัวหน้าแตรวงขวัญณภ)

ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

ลักษณะของแตรวงขวัญณภ

แตรวงขวัญณภามีจำนวนผู้เล่น 10-20 คน ผู้เล่นมีประสบการณ์ในการเล่นแตรวง 10 ปีขึ้นไป สมาชิกในวงส่วนใหญ่เป็นญาติกันและเพื่อน ๆ ที่เคยฝึกหัดแตรมาด้วยกัน แตรวงจะมีการรับงานต่าง ๆ ใช้ในการแห่หรือการบรรเลงประกอบพิธีกรรม เครื่องดนตรีที่ใช้ในแตรวงเป็นเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องเป่า ได้แก่ อัลโตแซกโซโฟน ทรัมเปต และทรอมโบน ส่วนเครื่องประกอบจังหวะ กลองใหญ่ กลองโซโล ฉิ่งและฉาบ มีการนำคีย์บอร์ดมาบรรเลงร่วมวงในช่วงเวลาการรับงาน ไม่มีนักร้อง การจัดวงนั่งบรรเลงและการเดิน

บรรเลงไม่มีการกำหนดชัดเจน แต่จะวางตำแหน่งเครื่องดนตรีเดียวกันนั่งอยู่ติดกัน เพื่อความสวยงามของวง และความกลมกลืนของเสียงเครื่องดนตรี จะนั่งล้อมวงรอบโต๊ะที่ทางเจ้าภาพจัดเตรียมไว้ ส่วนการจัดวงในการนั้น จะนิยมจัดเครื่องประกอบจังหวะทั้งหมดอยู่ด้านหน้า ตามด้วยเครื่องดนตรีสากลเครื่องเป่า เพราะเสียงเครื่องประกอบจังหวะจะทำให้นางรำได้ยินจังหวะที่ชัดเจน สร้างบรรยากาศและความสนุกสนานให้กับนางรำ

ภาพที่ 2 ลักษณะแถววงขวัญภาในงานแห่หน้าค
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

ในด้านการบรรเลงจะใช้เครื่องเป่าจะบรรเลงเป็นทำนองเดียวกัน มีการเป่าประสานเสียงในบางเพลง ขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของนักดนตรี บทเพลงที่ใช้บรรเลงจะยึดทำนองหลักจากจากเพลงต้นฉบับจะมีการปรับแนวการบรรเลงบ้าง บทเพลงที่บรรเลงจะมีแนวเพลงเป็นเพลงมาร์ช ที่ใช้ประกอบกรรมพิธีไหว้ครู เพลงที่ใช้การบรรเลงทั่วไปในการนั่งบรรเลงและการเดินบรรเลงในการแห่หน้าจะเป็นเพลงรำวง เพลงลูกทุ่ง เพลงร่วมสมัยต่าง ๆ

ความเชื่อด้านพิธีกรรม

แถววงขวัญภาที่ยึดขนบธรรมเนียมนิยมพิธีไหว้ครูก่อนการแสดงตามโบราณที่เคยได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา มีความเชื่อทางด้านพิธีกรรมเพื่อแสดงความเคารพต่อครูบาอาจารย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเชื่อว่าเครื่องดนตรีทุกชิ้นมีครูประจำเครื่อง ถึงแม้ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีสากลก็ตาม ทางเจ้าภาพจะจัดเตรียมเครื่องบูชาครูหรือเรียกว่าค่ากำนล ได้แก่ เหล้า บุหรี่ ดอกไม้ รูป เทียน เงิน 12 บาทให้กับทางแถววงเพื่อทำพิธีไหว้ครู เมื่อเจ้าของวงและนักดนตรีนั่งประจำที่เรียบร้อยแล้วก็จะเริ่มจุดธูปเทียน ให้ทุกคนพนมมือและตั้งใจบูชาครู หัวหน้าวงจะกล่าววคำบูชาครู ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภควโต อระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (3 จบ)

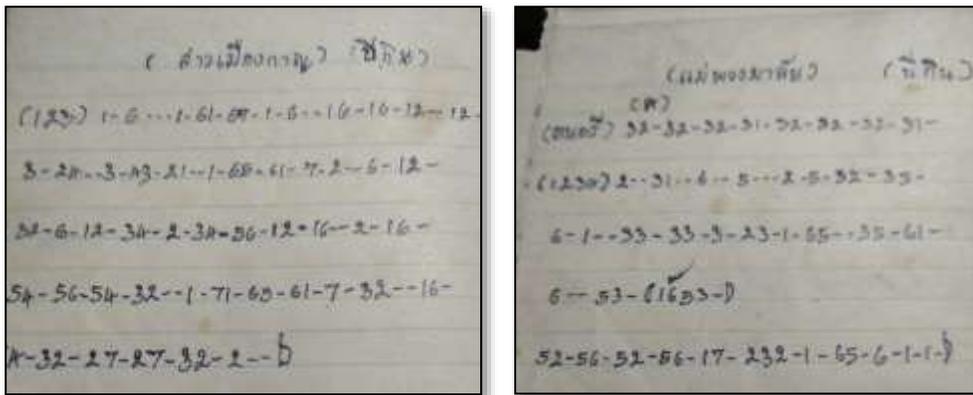
อิมานิ ข้าพเจ้าขออัญเชิญครูศรี ครูอิทรา ครูพิณพาทย์ ครูแตรวง จงเสด็จลงมา ณ กาลบัดนี้
ด้วยเถิด ด้วยอัคคี บุปผัง ปุเชมิ

หลังจากพิธีไหว้ครูเสร็จเรียบร้อยแล้ว แตรวงจะบรรเลงเพลงมาร์ช 1 บทเพลง คือเพลงมาร์ชเสนาะ และเพลงโซว้อีก 2 เพลง คือเพลงเปิดวง เพลงใกล้รุ่ง เป็นอันจบพิธี

การสืบทอด

ณัฐชนิซ นักร้อง และกมลธรรม เกื้อบุตร (2564: 50-51) ได้ศึกษาการสืบทอดแตรวงในประเทศไทย จะมี 2 ลักษณะคือ สืบทอดกันภายในครอบครัวและสืบทอดกันภายนอกครอบครัว ซึ่งลักษณะการสืบทอดของแตรวงขวัญภูมิจามี 2 ลักษณะ ผู้เขียนขอกล่าวถึงลักษณะการสืบทอดแตรวงขวัญภูมิจา ดังนี้

1. การสืบทอดภายในครอบครัว แตรวงขวัญภูมิจามีการสืบทอดจากพ่อ-แม่ มีความรู้ทักษะการเล่นแตรวง และนำไปสอนให้กับลูก ๆ และญาติ ๆ ที่สนิทกัน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกหลานมีประสบการณ์ทางดนตรีตั้งแต่เด็ก ส่งเสริมให้เด็กทักษะการฟังเสียง ด้านทำนอง ด้านจังหวะ สำหรับการถ่ายทอดการเล่นแตรวงในเบื้องต้น จะให้ผู้เรียนเริ่มจากการรู้จักเครื่องดนตรีก่อนว่ามีชื่ออะไรบ้าง การวางนิ้วของเครื่องดนตรี การปิด-เปิดนิ้ว การดูแลรักษาเครื่องดนตรีเบื้องต้น ต้องทำอะไร ให้ผู้เรียนเลือกเครื่องดนตรีที่จะเล่นด้วยตนเอง โดยขั้นแรกฝึกเป่าให้มีเสียงก่อน พอเริ่มเป่าเสียงได้ จะบอกตัวโน้ตทีละตัว โดยเริ่มจากตัวโน้ตตัวโด เป่าเป่าเสียงโดได้ ก็จะเริ่มสอนให้เป่าโน้ตเสียงเร และโน้ตเสียงมี ตามลำดับ จะฝึกหัดให้ผู้เรียนเป่าโน้ต 3 ตัว โไล่เสียงขึ้นและไล่เสียงลงให้เกิดความคล่องตัวในการเล่น เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเกิดความคล่องตัวแล้ว จึงต่อโน้ตเพิ่มอีก 3 ตัว คือ โน้ตเสียงฟา ซอล ลา และให้ฝึกไล่เสียงจนคล่อง เมื่อได้โน้ตครบ 6 ตัวคือ โด เร มี ฟา ซอล ลา ก็ฝึกไล่เสียงขึ้นและไล่ลงจนคล่อง จึงต่อโน้ตตัวทีและตัวโดตามลำดับ นอกจากนั้นผู้เรียนจะต้องฝึกอ่านโน้ตตัวเลขที่นายคำขวัญ ขำสอน ได้คิดสร้างโน้ตขึ้นมา เพื่อใช้ในการสอนและการเตือนความจำกันลืม โดยกำหนดว่าโน้ตหมายเลข 1 คือโน้ตตัวโด หมายเลข 2 คือโน้ตตัวเร หมายเลข 3 คือโน้ตตัวมี หมายเลข 4 คือโน้ตตัวฟา หมายเลข 5 คือโน้ตตัวซอล หมายเลข 6 คือโน้ตตัวลา หมายเลข 7 คือ โน้ตตัวที ส่วนสัญลักษณ์ที่เป็น-เป็นสัญลักษณ์ความสั้น-ยาวของเสียง ถ้ามีการเขียนสัญลักษณ์ - เขียนติดต่อกันหลายขีด ผู้เรียนก็ต้องเป่าลากเสียงให้ยาวและต่อเนื่อง การถ่ายทอดโน้ตตัวเลขให้กับผู้เรียน จะใช้วิธีการท่องโน้ตควบคู่กับการเป่าให้ฟังทีละวรรค และให้ผู้เรียนปฏิบัติตามไม่มีการจดโน้ตใด ๆ ทั้งสิ้น ใช้หลักการฟังเสียงอย่างเดียว เมื่อเป่าผิดทำนองหรือไม่ตรงจังหวะ ผู้สอนก็จะแนะนำทันที การต่อเพลงจะเริ่มต่อจากเพลงมาร์ชก่อนเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจะเริ่มต่อเพลงในจังหวะอื่น ๆ

ภาพที่ 3 การบันทึกโน้ตตัวเลขแถววงขวัญนภา
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้เขียน)

2. การสืบทอดคนภายนอกครอบครัว การสืบทอดคนภายนอกครอบครัวเกิดจากนายคำขวัญ ขำสอนได้รับเชิญเป็นวิทยากรท้องถิ่นให้กับโรงเรียนหนองโพธิ์ เพื่อสร้างวงดนตรีภายในโรงเรียนคู่กับชุมชน โดยการถ่ายทอดความรู้ดนตรีต่าง ๆ ให้กับนักเรียน รวมทั้งเด็ก ๆ ที่อยู่ในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้านที่สนใจ นำมาฝึกหัดและร่วมออกงานไปกับวงแถววง สำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านแถววงจะมีวิธีการคล้ายกับการสืบทอดคนภายในครอบครัว

บทบาทหน้าที่แถววงขวัญนภา

ในปัจจุบันแถววงขวัญนภายังคงมีบทบาทสำคัญในงานบุญของชาวบ้าน แถววงจะมีบทบาทและความสำคัญในงานบวชนาคในสังคมไทย คำขวัญ ขำสอน (2566: สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อมูลทางด้านบทบาทหน้าที่แถววงไว้ว่า เมื่อเรารับงานมาแล้ว แถววงก็ต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ทั้งผลงานการแสดง สร้างความไว้วางใจให้กับเจ้าภาพในทุก ๆ เรื่อง เช่น การตรงต่อเวลา ผลงานการแสดงที่ดี บทเพลงที่เหมาะสมกับพิธีกรรมในช่วงนั้น เพื่อสร้างบรรยากาศในงานที่เหมาะสม เช่น เมื่อเริ่มพิธีการอาบนํ้านาค แถววงจะบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ มหาชัย เพื่อความเป็นสิริมงคล และจะบรรเลงเพลงที่เกี่ยวข้องกับพระคุณแม่ เช่น เพลงค่านํ้านม เพลงแต่แม่ ฯลฯ และจะบรรเลงเพลงอื่นๆตามความเหมาะสมหรือเพลงตามคำขอจากผู้มาร่วมงาน เมื่ออาบนํ้านาคเสร็จจะบรรเลงเพลงเชิดเป็นการจบพิธีในช่วงแรก ส่วนใหญ่งานบวชจะจัด 2 วัน วันแรกจะมีการรับนาค และวันที่ 2 จะมีการนํ้านาคไปอุปสมบท เมื่อถึงเวลารับนาค แถววงก็จะมีหน้าที่บรรเลงเพลงต่าง ๆ สร้างความสนุกสนานให้กับคณะนางรำ จะเป็นเพลงจิ้งหะจิ้งหะ สามช่า หรือเพลงร่วมสมัยที่มีจังหวะค่อนข้างเร็ว ให้ความสนุกสนาน ช่วงเย็นจะเป็นพิธีสงฆ์ พระสงฆ์จะสวดมนต์เย็น แถววงจะบรรเลงเพลงมาร์ช

ในการรับพระ-ส่งพระ เมื่อเสร็จพิธีสวดมนต์เย็นแล้ว เป็นอันเสร็จพิธีในช่วงเย็น หลังจากนั้นก็จะมารับประทานอาหารเย็นร่วมกันหรือชาวบ้านเรียกว่า “งานกินเลี้ยงเย็น” บางงานอาจจะมีจัดพิธีทำขวัญนาคในช่วงค่ำขึ้นอยู่กับการจัดงานของเจ้าภาพแต่ละงาน

ในช่วงเช้าแต่วางจะต้องมาที่บ้านเจ้าภาพก่อน 06.00 น. เมื่อทุกคนมาพร้อมแล้วจะบรรเลงเพลงมาร์ช 1 เพลงและเพลงโซว้อีก 1 เพลง จากนั้นจะบรรเลงช้า ๆ สลับกับเพลงที่มีจังหวะเร็วเป็นเพลงประเภทลูกทุ่ง เพลงลูกกรุงที่มีทำนองที่ไพเราะและคุ้นเคย เช่น เพลงไถ่จำ กุหลาบเวียงพิงค์ ออย่าลืมตัว โชคดีที่รัก ฯลฯ เป็นเพลงฟังที่มีจังหวะปานกลาง ไม่เร็วจนเกินไป จะบรรเลงแต่ละช่วงประมาณ 4-5 เพลง จนกว่าจะเริ่มตั้งชบวนแห่ เมื่อเริ่มนำนาคออกจากบ้านไปวัด นิยมใช้เพลงคลื่นกระทบฝั่งในจังหวะร่าวก และเพลงในจังหวะอื่น ๆ ผสมผสานบทเพลงต่าง ๆ บรรเลงต่อเนื่องจนถึงวัด และเวียนอุโบสถประมาณ 3-9 รอบ ขึ้นอยู่กับการจัดงานกับเจ้าภาพ จะบรรเลงเพลงเชิด และเพลงมหาฤกษ์ มหาชัย ปิดท้ายในการนำนาคเข้าอุปสมบทเป็นอันจบพิธีในงานอุปสมบท

สาเหตุที่ทำให้แตรวางต้องมีการปรับตัว

ปัจจัยภายใน

1. มุมมองของสมาชิกแตรวางไม่ตรงกัน สมาชิกในแตรวางจะมี 2 วัย คือ วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ ที่อยู่ในช่วงเดียวกัน วัยผู้ใหญ่มีมุมมองการเล่นดนตรีเพื่อความสนุก หรือยามว่างจากการทำงาน หรือได้เล่นดนตรีกับเพื่อนที่เคยฝึกหัด เล่นดนตรีเพื่อความสนุกได้ผ่อนคลายจากการทำงาน ส่วนค่าตอบแทนเงินที่ได้รับเป็นเพียงน้ำใจเล็กน้อย ส่วนวัยรุ่นตอนปลายที่มีประสบการณ์การเล่นแตรวางมาประมาณ 5-10 ปี จะมองว่าการเล่นดนตรีต้องมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม ที่มาเล่นในวงเพราะเกรงใจหัวหน้าวงที่เคยไปสอนตอนที่เป็นเด็กนักเรียน ประกอบกับเมื่อวัยรุ่นในวงเมื่อมีงานทำเป็นหลัก ต้องนำนักเรียนรุ่นใหม่ที่ฝึกหัดเข้ามาเสริมหรือทดแทน อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือวัยรุ่นตอนปลายจะนิยมเล่นเครื่องดนตรีประเภทไฟฟ้ามากกว่าเครื่องเป่าที่ใช้ในแตรวาง เมื่อฝึกหัดเครื่องเป่าได้สักระยะหนึ่ง ก็จะมาฝึกหัดเครื่องไฟฟ้าจะมีมุมมองและทัศนคติว่าเล่นเครื่องดนตรีไฟฟ้าใช้พลังงานน้อยกว่า สร้างรายได้ที่ดีกว่า เล่นดนตรีอาชีพตอนกลางคืนได้มากกว่าการเล่นแตรวาง ในอีกประเด็นหนึ่งคือสมาชิกในวงหลาย ๆ คนมีอายุมาก ทำให้ความสามารถในการเล่นดนตรีลดลง ทำนองบางเพลงก็มีการหลงลืม จำไม่ได้ จึงทำให้คุณภาพการแสดงแตรวางลดลงบ้าง แต่อย่างไรก็ตามถึงจะมีมุมมองต่างกันและปัญหาบางประการ หัวหน้าวงก็จะต้องมีหน้าที่ทำให้สมาชิกทั้ง 2 วัยปรับตัวเข้าหากันและทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2. รูปแบบการบรรเลงที่แน่นอน แตรวางจะมีรูปแบบการแสดงที่ตายตัวตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา เช่นการไหว้ครูก่อนการแสดง หลังจากการไหว้ครูเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะต้อง

บรรเลงเพลงมาร์ช เพลงไทยเดิม 2 ชั้น เพลงอิสระอีก 2-3 เพลงในช่วงแรกเป็นอันจบพิธีการไหว้ครู จึงจะบรรเลงเพลงอื่นๆต่อไป ซึ่งบรรเลงทุกคณะจะต้องทำพิธีกรรมเป็นไปตามที่ครูอาจารย์ปฏิบัติสืบทอดกันมา จะเปลี่ยนแปลงในรูปแบบนี้ไม่ได้ เช่น งานใดไม่มีการไหว้ครูก่อนการแสดง โดยมีความเชื่อว่า การบรรเลงในงานนั้นจะไม่เป็นสิริมงคล หรือบรรเลงออกมาจะไม่ดีเท่าที่ควร จะไม่ได้รับการยอมรับจากเจ้าภาพหรือคนมาร่วมงาน

ปัจจัยภายนอก

1. กระแสนิยมตะวันตก จากสภาพสังคมที่มีวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย ทำให้วัฒนธรรมบันเทิงของคนไทยมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาเพื่อให้เข้ากับยุคสมัย ถ้าไม่ปรับเปลี่ยนให้กับเข้าสังคม ก็จะไม่ได้รับความสนใจในการจ้างงานเท่าที่ควร หลายวงต้องนำชุดเครื่องเสียงหรือมีนักร้องประกอบการเล่น บรรเลง จึงจะได้การยอมรับจากเจ้าภาพหรือคนทั่วไปได้อย่างดี เมื่อวัยรุ่นยุคใหม่มาร่วมงานกับบรรเลงที่ไม่มีเครื่องเสียง ไม่มีนักร้อง ก็จะบอกว่าเป็นบรรเลงโบราณมาก แต่ไม่สนุกเลย เสียงดนตรีไม่เข้าใจเลย ทำให้บรรเลงไม่ได้รับการยอมรับจ้างงานจากเจ้าภาพ รวมถึงรถเครื่องเสียง ที่มีเสียงเบส เสียงกลองชุดที่ดังสะใจให้กับผู้ร่วมงาน หรืออาจจะเรียกว่าวงสตริงเคลื่อนที่ก็เป็นได้ ทำให้เจ้าภาพมีโอกาสได้เลือกลักษณะวงดนตรี ประกอบกับการแห่หน้า ก็ขึ้นอยู่กับสถานะการเงินและความพอใจของเจ้าภาพ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้บรรเลงต้องมีการปรับตัวอีกประเด็นหนึ่ง

2. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจัง บรรเลงเป็นดนตรีพื้นบ้านที่เกิดจากคนในชุมชนที่อยากเล่นดนตรีเพื่ออาชีพ หรือนุรักษ์ดนตรีต่อจากรุ่นสู่รุ่น ช่วงเวลาที่ผ่านมามีการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากรัฐในการดูแลเรื่องบรรเลงน้อยมาก ไม่มีกิจกรรมหรือส่งเสริมบรรเลงหรือให้ทุนสนับสนุนในการพัฒนาบรรเลงในท้องถิ่นที่ชัดเจน บรรเลงต้องจัดการบริหารจัดการคน เวลา แลงบประมาณด้วยตัวเองทั้งหมด

การปรับตัวของบรรเลงคณะขวัญภาในสังคมไทยปัจจุบัน

1. บริหารสมาชิกให้มีคุณภาพ

สาธิต ขำสอน และสายบัว โพธิ์ทอง (2566: สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อมูลว่า หัวหน้าคณะจะต้องมีวางแผนหรือการบริหารให้กับสมาชิกในวงในเช่น การเล่นดนตรี การฝึกซ้อม การนัดหมายการออกงาน หรือการจ่ายค่าตอบแทน ฯลฯ ให้มีความเหมาะสมในด้านการเล่นดนตรีและการฝึกซ้อมจะมีการแนะนำวิธีการเล่นเครื่องดนตรี เล่นบทเพลงได้ถูกต้องตามจังหวะที่กำหนด แนะนำวิธีการปรับปรุงให้กับสมาชิกในวงได้ ด้านการนัดหมายจะมีการติดต่อล่วงหน้าให้กับสมาชิกเมื่อมีการรับงานเข้ามาจะได้ไม่มีปัญหาใด ๆ เมื่อสมาชิกในวงมาร่วมวงไม่ได้ก็จะหาเด็กฝึกใหม่หรือคนในวงอื่นมาร่วมแสดงแทน ในด้านการจ่ายค่าตอบแทน จะจ่ายให้เท่า ๆ กับคณะบรรเลงอื่น ๆ ถ้างานไกลก็จะเพิ่มค่าตอบแทนเพิ่มมากขึ้น ในด้านการบริหารวงหัวหน้าวงให้

แนวคิดกับสมาชิกว่า ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือรูปแบบการแสดง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลนำไปสู่ผลงานของคณะแตรวง ถ้าผลงานการแสดงของแตรวงเป็นที่พอใจของเจ้าภาพ ก็จะส่งผลให้เราจะมีการแสดงอย่างต่อเนื่องในอนาคต รวมทั้งการนำเทคโนโลยีและเครื่องดนตรีประเภทไฟฟ้ามาใช้ในการฝึกซ้อม การออกงาน ทำให้วงดนตรีมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปในรูปแบบของวง บทเพลงที่ใช้บรรเลง ภาพลักษณ์ของคณะแตรวงไปในทางที่ดีและน่าสนใจมีความทันสมัยมากขึ้น

2. รูปแบบการแสดงให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

แตรวงขวัญภาจะพยายามพัฒนารูปแบบของการแสดงเป็นที่ยอมรับของสังคมในท้องถิ่นได้ มีประเด็นต่อไปนี้

2.1 เพิ่มเครื่องดนตรีประเภทไฟฟ้า ภาพในอดีตแตรวงมีเพียงเครื่องเป่าดำเนินทำนอง กลองและฉาบที่ให้จังหวะเพื่อสร้างความบันเทิงกับงานเท่านั้น ในยุคปัจจุบันต้องมีเครื่องดนตรีประเภทไฟฟ้า เช่น กีตาร์ กลอง หรือชุดเครื่องเสียง ฯลฯ เข้ามาเสริมในวง ให้มีรูปแบบเหมือนกับแตรวงอื่น ๆ ถ้าไม่มีเครื่องดนตรีประเภทไฟฟ้าเข้ามาอยู่ในวง จะส่งผลต่อการตัดสินใจของการว่าจ้างงานเจ้าภาพ

2.2 การแต่งกายของคณะแตรวง สมาชิกในวงจะต้องใส่เสื้อทีม เสื้อทีมจะมีการออกแบบสีและรูปแบบลักษณะเดียวกันทั้งหมด มีชื่อวงอยู่ด้านหลังหรือด้านหน้าเสื้อ มีเบอร์โทรติดต่อ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะแตรวง

2.3 ปรับเปลี่ยนบทเพลงให้เข้ากับยุคสมัย แตรวงจะต้องมีการติดตามเพลงที่กำลังฮิตใน TikTok เพลงยอดนิยมหรือเรียกว่าเพลงตามกระแสในโลกโซเชียลเพื่อนำมาฝึกซ้อมและบรรเลงให้ได้ เพื่อให้เสียงดนตรีมีความเหมาะสมกับงานยุคปัจจุบัน ซึ่งบางเพลงเป็นเพลงเก่าในอดีตแต่ยังได้รับความนิยมที่แตรวงทุกวงต้องเล่น เช่น เพลงม้าย่อง รักข้ามคลอง สาวบางโพ แม่ย่านาง ฯลฯ ยิ่งโดยเฉพาะการแห่หน้าหรือรับหน้านั้นจะมีการบรรเลงเพลงที่กล่าวมาในงานมาโดยตลอด

สำหรับการนั่งบรรเลงของแตรวงต้องบรรเลงเพลงยอดนิยมให้มากกว่าเพลงไทยเดิมหรือเพลงมาร์ช เพลงยอดนิยมจะมีทำนองเพลงสร้างความรู้สึกละมุนและอารมณ์ได้ดีกว่าเพลงที่ไม่รู้จักและไม่เคยได้ยินมาก่อน ทำให้ผู้ฟังเข้าถึงอารมณ์ได้มากกว่า ดังนั้นแตรวงต้องจัดลำดับเพลงให้เหมาะสมในเรื่องของจังหวะ ทำนองเพลง ลักษณะการบรรเลงให้มีความต่อเนื่องกัน เช่น จัดลำดับเพลงดังในอดีตมาบรรเลงต่อเนื่องกัน หรือเพลงดังของนักร้องที่มีชื่อเสียง เช่น ผลงานเพลงสายัญ สัญญา ยอดรัก สลักใจ ศรีเพชร ศรีสุพรรณ เป็นต้น ส่วนในด้านของจังหวะต้องเรียงลำดับจากจังหวะช้าไปจังหวะเร็ว เช่น จังหวะบิกิน หรืออ่าว สามช่า จบลงโดยจังหวะโซล เป็นต้น

2.4 การยอมรับของคนในชุมชน คณะแตรวงจะต้องมีการสังเกตว่าทางเจ้าภาพหรือคนมาร่วมงานว่ามีการตอบสนองอย่างไร อย่างหนึ่งคือการติดต่อจากเจ้าภาพเป็นส่วนที่ได้รับความไว้วางใจให้มาทำการแสดงใน

งานของตนเอง อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญและสร้างสีสันในขบวนแห่คือนางรำ นางรำเป็นส่วนหนึ่งของงานแห่หน้าค
ของคนไทย บางงานจะแต่งตัวมาเป็นทีม หรือชุดเด่นของชุดนางรำ นางรำจะเดินบริเวณอยู่หน้าแถว งาน
ไหนมีคนรำ คนเต้นเยอะก็จะสร้างบรรยากาศให้สนุกสนานไปด้วย ในช่วงระหว่างการรับนาคหรือแห่หน้าค
จะมีการขอเพลงหรือจังหวะจากนางรำ ถ้าสามารถบรรเลงเพลงตามคำขอให้ได้ ก็จะเกิดความประทับใจหรือ
ชื่นชอบกับผลงานการแสดง ทางเจ้าภาพและนางรำก็จะมีการบอกต่อให้กับเจ้าภาพในงานอื่น ๆ ต่อไป

2.5 ประชาสัมพันธ์สื่อต่าง ๆ ให้ทั่วถึง ในด้านการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ไม่ว่าจะเป็น เฟซบุ๊ก หรือยูทูปจะ
เป็นช่องทางการติดต่อที่ใช้ในการนำเสนอผลงานของตนเองสู่สังคมภายนอก จะต้องมีการวางแผน การ
ออกแบบการนำเสนอให้น่าสนใจ สร้างจุดเด่นของผลงาน เพื่อให้ผู้ว่าจ้างตัดสินใจและคัดเลือกวงดนตรีไปร่วม
ในงานต่าง ๆ อีกประเด็นหนึ่งคือเป็นช่องทางการแลกเปลี่ยนโน้ตเพลงและการรับงานและการหางานของแถว
เกิดความคล่องตัวขึ้น ในด้านการแลกเปลี่ยนโน้ตเพลง เมื่อคนในวงมีความเข้าใจในเรื่องการอ่านโน้ตก็จะ
สามารถฝึกซ้อมได้เร็วขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาในการไปแกะเพลง รวมถึงอัดคลิปเป็นไฟล์เสียงเพื่อเป็นแนวทาง
ให้กับผู้บรรเลงในวง ในด้านการรับงานและการหางาน ในกรณีคนในวงไม่สามารถมาร่วมงานได้ ก็จะใช้สื่อ
โซเชียลในการลงโพสต์หน้าเพจ หรือใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อหานักดนตรีจากวงอื่นมาร่วมแสดง จึงเห็น
ว่าสื่อโซเชียลต่าง ๆ มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากในการบริหารงานและการติดต่อสื่อสารใน
สังคมไทยในยุคนี้

2.6 ความรักและความสามัคคีของแถว เป็นสิ่งที่ช่วยให้แถวรับใช้สังคมไทยไปได้ยาวนาน เพราะการ
เล่นดนตรีต้องอาศัยความชอบ ความรัก ความอดทน ในการฝึกฝนนำไปสู่การออกงาน รวมถึงความสามัคคีที่
จะร่วมกันสร้างผลงานทางแถวให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน เพราะแถวเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบทอด
จากรุ่นต่อรุ่น เมื่อแถวมีปัญหาทางด้านบุคลากรในการรับงาน เช่น คนในวงติดภาระกิจส่วนตัว หรือป่วย
หัวหน้าจะมีการติดต่อคนในวงอื่นมาช่วยต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างแถว เพื่อให้วงสามารถรับงาน
ต่อไปได้ รวมถึงผู้เล่นแถวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวคิด วิธีการปฏิบัติการเล่นดนตรีแถวที่ดีต้องทำ
อย่างไร และนำสิ่งที่ดีที่ได้จากประสบการณ์ไปร่วมวงอื่นได้ไปปรับปรุงวงแถวของตนเองให้ดีขึ้น

บทสรุป

แถววงคณะขวัญฤทธาก่อตั้งโดยนายคำขวัญ ขำสอน เมื่อปี พ.ศ.2525 ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลทุ่งขวาง
อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นวงดนตรีที่ใช้ประกอบกิจกรรมทางสังคมชาวบ้าน เพื่อสร้างบรรยากาศ
ให้มีความสุขสนุกสนานให้กับคนที่มาร่วมงาน เครื่องดนตรีในวงเป็นประเภทเครื่องเป่า และเครื่องประกอบจังหวะ
นักดนตรีที่อยู่ในวงส่วนใหญ่เป็นคนภายในครอบครัวมากกว่าคนภายนอกครอบครัว มีการสืบทอดแถวแบบ
มุขปาฐะผสมผสานกับการอ่านโน้ต ท่องโน้ตและปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม และฝึกปฏิบัติ

เพื่อให้ผู้เรียนจดจำวิธีการปฏิบัติ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ยังรักษารูปแบบธรรมเนียมการไหว้ครูก่อนการแสดง ปฏิบัติในด้านบทเพลงจะนิยมบรรเลงเพลงประเภทเพลงมาร์ช เพลงเดิม เพลงลูกทุ่ง เพลงร่วมสมัย เน้นการบรรเลงเป็นทำนองเดียวกันมากกว่าประสานเสียงแบบตะวันตก บทบาทหน้าที่แตรวงขวัญงาที่ใช้ในจะใช้ในประกอบพิธีงานบวชมากกว่างานอื่น ๆ

ในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน ต้องมีการบริหารสมาชิกให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผลงานออกมาเป็นที่ชื่นชมของเจ้าภาพและผู้ร่วมงาน ให้ทุกคนเกิดความรักความเข้าใจที่ดีต่อกัน ความสามัคคีกันในกลุ่ม การสร้างทัศนคติที่ดีต่อแตรวง ส่งเสริมกระบวนทำงานเป็นทีม ทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผนกับการพัฒนางาน ทั้งการใช้สื่อโซเชียล เฟซบุ๊ก หรือยูทูปในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นในการสร้างงานทางดนตรี เพื่อปรับรูปแบบการแสดงให้มีความเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน

ในด้านการปรับตัวของแตรวงขวัญงามีข้อเด่นและข้อด้อย ข้อเด่นคือแตรวงจะคงอยู่รับใช้กับสังคมชาวบ้านต่อไป คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แตรวงจะมีคุณภาพและภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น ส่วนข้อเสียจะทำให้การแสดงแตรวงแบบดั้งเดิมจะค่อย ๆ หายไป

ถึงอย่างไรก็ตาม แตรวงก็เป็นมรดกวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าทางด้านจิตใจและคุณค่าทางสังคมให้กับมนุษย์ เมื่อได้ฟังเสียงดนตรี ทำให้จิตใจมีผลเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ด้านคุณค่าของสังคมจะก่อให้เกิดกิจกรรมกลุ่ม สร้างความสนิทสนมให้คนในชุมชนมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะต้องมีการปรับตัวตามความนิยมของสังคมบางเรื่อง แตรวงยังทำหน้าที่รับใช้งานของชาวบ้านมาตลอด แตรวงจะอยู่ควบคู่กับสังคมไทยได้นานแค่ไหนขึ้นอยู่กับ การส่งเสริมสนับสนุนจากคนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่จะเห็นคุณค่าของแตรวงที่รับใช้สังคมมายาวนาน ขึ้นอยู่กับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบของแตรวงให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดการยอมรับในสังคมไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คำขวัญ ขำสอน. (2566). **สัมภาษณ์**. 25 กรกฎาคม.
- ณัฐฐนิช นั๊กปี และกมลธรรม เกื้อบุตร. (2564). **แตรวงในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธณชัย รัตนเศรษฐ (2557). วัฒนธรรมแตรวงชาวบ้าน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. **ศิลปกรรมบูรพา**, 17 (2), 123-143.
- สรณ โรจนตระกูล. (2559). **แตรวง** (พิมพ์ครั้งที่ 2.) กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมบัติ เวชกามา. (2554). การพัฒนารูปแบบการบรรเลงดนตรีแตรวงชาวบ้านร่วมสมัยในจังหวัดอุดรดิตถ์.
- วารสารศรีนครินทร์วิโรฒและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 3 (5), 128-146.

สาริต ขำสอน. (2566). **สัมภาษณ์**. 20 มิถุนายน.

สายบัว โพธิ์ทอง. (2566). **สัมภาษณ์**. 28 กรกฎาคม.

อานันท์ นาคคง. (2557). **มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
กระทรวงวัฒนธรรม.